

УДК 338.45

О.О. Давидюк, здобувач

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПРИРОДИ КОНФЛІКТІВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА**А.А. Давидюк**, соискатель

Одесский государственный аграрный университет, г. Одесса, Украина

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РЕАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПРИРОДЫ КОНФЛИКТОВ АГРАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА**Oleksandr Davydiuk**, candidate

Odessa State Agrarian University, Odessa, Ukraine

THE THEORETICAL FOUNDATIONS OF IMPLEMENTATION OF THE ECONOMIC NATURE OF CONFLICTS OF AGRICULTURAL PRODUCTIONS

Визначено основні концептуальні напрямки та теоретичні засади виникнення економічних конфліктів, їх впливу на рівень економічної захищеності підприємства. Виявлено та обґрунтовано головні сутнісні характеристики економічної природи конфліктів у сфері аграрного виробництва.

Ключові слова: економічний конфлікт, економічна захищеність, ризик, фінансовий менеджмент, аграрна економіка.

Определено основные концептуальные направления и теоретические основы возникновения экономических конфликтов, их влияния на уровень экономической защищенности предприятия. Выявлено и обосновано главные существенные характеристики экономической природы конфликтов в сфере аграрного производства.

Ключевые слова: экономический конфликт, экономическая защищенность, риск, финансовый менеджмент, аграрная экономика.

The article is devoted to defining the main directions of conceptual and theoretical foundations for the emergence of economic conflicts, their impact on the level of economic security company. Discovered and proved the basic essential characteristics of the economic nature of conflict in agribusiness.

Key words: economic conflict, economic security, risk, financial management, agricultural economics.

Постановка проблеми. Нарощення економічного потенціалу переробних підприємств аграрного виробництва, формування та використання економічних ресурсів, функціонування фінансових та інноваційних потоків галузі реалізується в сучасних умовах структурних галузевих трансформацій та супроводжується вирішенням економічних конфліктів на всіх рівнях.

Кожен конфлікт, особливо у підприємницькій діяльності, маючи багатогранну природу виникнення та індивідуальний характер впливу на розвиток та діяльність окремого підприємства, ґрунтується, перш за все, на розбіжності інтересів бізнес-партнерів. Проте, маючи бажання їх контролю, мінімізації та згодом цілковитого уникнення, набуває актуальності проблема формування адекватного до реального середовища механізму мінімізації економічних конфліктів, який дозволив би зменшити негативний вплив конфліктних ситуацій на поточний стан економічної захищеності підприємства та сприяв би соціально-економічному розвитку підприємств аграрної сфери України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій Економічні конфлікти в аграрній сфері національної економіки досліджуються у різних аспектах, що ще раз підкреслює багатогранність та складність цієї економічної категорії. Під час проведення дослідження ефективності вирішення економічних конфліктів в аграрній сфері на наукові погляди автора вплинули дослідження таких вітчизняних учених, як: В.Г. Андрійчука, І.О. Бланка, В.М. Бондаренка, М.Я. Маліка, І.Ю. Гришової, І.О. Крюкової, Р.М. Лепи, В.В. Лагодієнка, О.В. Митяй, В.М. Русана, І.Б. Хоми, С.М. Шкарлета, Т.С. Шабатури, С.С. Стоянової-Коваль, Б.О. Язлюка [1–10].

Систематизація наукових джерел вказує на відсутність комплексних досліджень та опрацьованих підходів серед учених-дослідників відносно визначення змісту й основних складових управління економічними конфліктами пріоритетних напрямів форму-

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

вання економічного потенціалу галузі, що, відповідно, повинно знайти своє віддзеркалення у різноманітті нових теоретико-методологічних концепцій, захисному інструментарію, в ефективних важелях і методах антикризового та безпекового управління.

Виклад основного матеріалу. Економічні конфлікти у виробничій діяльності переробних підприємств аграрного виробництва безпосередньо пов'язані з асиметрією економічних інтересів суб'єктів господарювання в аспекті отримання доходу за певного рівня ризику, що притаманно будь-якій комерційній операції. За таких умов надзвичайно актуально постає проблема розроблення ефективних організаційно-економічних механізмів, дії яких спрямовані на реалізацію потенціалу антикризового управління аграрним виробництвом у контексті ефективного вирішення економічних конфліктів, підвищення рівня адаптованості підприємств до зовнішніх і внутрішніх факторів, які визначають економічні відносини в аграрній сфері, зменшення збитків від заперечливих наслідків деструктивних економічних явищ та орієнтацію сучасного менеджменту на проекти нівелювання очікуваних наслідків вірогідних загрозливих подій.

Виміри економічних деструкцій, які порушують загальний стан рівноваги економічного захисту, фіксуватимуться у процесі діагностики ефективності вирішення економічних конфліктів, розкриваючись у моніторингу та оцінюванні невпорядкованих впливах і не в повному обсязі прогнозованої динаміки коливань показників-критеріїв ефективності діяльності підприємств галузі. Це потребує опрацювання концептуальних підходів щодо суттєво звуженої дефініції «економічні конфлікти» та формування методологічного підходу щодо діагностики ефективності їх вирішення як перехідного стану досягнення економічного захисту інтересів та нарощення ринкової вартості бізнесу аграрної сфери.

«Економічні конфлікти» як незалежна багатоаспектна складна економічна категорія знаходить своє втілення в економічних відносинах аграрної сфери національної економіки та формується через цілеспрямоване виокремлення й локалізацію методичних складових «економічного захисту», які системно відповідають за якість та оптимізацію ризиків управління пріоритетними напрямками розвитку аграрного виробництва.

Це дозволяє охарактеризувати й покращити стан економічної захищеності суб'єктів аграрної сфери, враховуючи ресурсний потенціал протистояння наслідкам впливу дестабілізуючих чинників та ризиків внутрішнього і зовнішнього середовищ на майбутні фінансово-економічні результати.

Проте, незважаючи на розрізнення між наведеними вище економічними категоріями, методологічні засади діагностики ефективності вирішення економічних конфліктів господарюючого суб'єкта аграрної сфери не можна розглядати відокремлено від наявних підходів діагностики як діяльності підприємств загалом, так і діагностики їх інтегрованого стану економічного захисту.

У сучасних умовах загострення кризових явищ у розвитку аграрної економіки вітчизняні вчені досліджують механізми ефективного управління аграрного виробництва у призмі сукупності антикризового менеджменту: аналіз макро- та мікросередовища, пізнання економічного механізму виникнення кризової ситуації та створення умов моніторингу зовнішнього і внутрішнього середовища, стратегічний контролінг і аналіз фінансового стану з метою виявлення можливостей банкрутства [1–3]. Всі перелічені напрями потребують ефективного вирішення економічних конфліктів та характеризують широке коло практичної реалізації їх організаційно-економічних механізмів в аспекті захисту економічних відносин суб'єктів аграрного виробництва.

Отже, неодноразово наслідки реалізації економічних конфліктів прогнозуються в процесі антикризового управління. О. Хлистун [7] розглядає економічні конфлікти у процесі імунізації фінансового потенціалу підприємств аграрної сфери, наголошуючи, що економічні конфлікти безпосередньо пов'язані з фінансовим захистом.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

І.Б. Хома вирішення економічних конфліктів пов'язує із вирішенням прикладних економіко-математичних методів і моделей, які придатні для перевірки точності результатів системної діагностики економічної захищеності підприємства та дослідити, які з них разом із обраними критеріями дозволяють управляти і контролювати оптимальний рівень економічної захищеності [1]. У такому контексті економічні конфлікти характеризуються як такі, що системно відповідають за захист якості перебігу основних видів діяльності підприємства в розрізі забезпечення переважної частки доходу від виробництва і збуту інноваційної продукції, зміни величини і складу власного та позиченого капіталів або розширюють економічний потенціал, забезпечуючи побудову максимально адаптованого механізму для ефективних управлінських рішень щодо економічної захищеності [2]. Характеризуються певним рівнем ризику в процесі нарощення ринкової вартості бізнесу, що у свою чергу спонукає до вивчення економічних конфліктів у розрізі матеріальної, нематеріальної та латентної складових її формування. Концептуальні основи фінансового менеджменту та зарубіжна практика світових лідерів аграрного виробництва свідчать, що у процесі вирішення економічних конфліктів при ефективному прийнятті управлінських рішень щодо формування та використання фінансових ресурсів власники бізнесу прогнозують позитивний ефект. Отже, економічні конфлікти як економічна категорія, що існує у контурах економічних відносин суб'єктів аграрної сфери, характеризуються альтернативою прояву, яка може визначатися як отримання певного прогнозованого доходу за певного рівня ризиків, так і фінансовими втратами.

Виходячи з альтернативності їх прояву, економічні конфлікти існують у процесі ефективного формування та використання активів та структурою капіталу підприємств, оскільки визначають ефективність використаних фінансових джерел формування активів та їх походження у розрізі власних та залучених. Через те економічні конфлікти беруть участь у процесі десинхронізації та розбалансування фінансових та інвестиційних потоків, охоплюють домінуючі сфери у розрізі стратегії управління підприємствами, що перетинаються із прийнятним рівнем ризикованості комерційних операцій, який визначається менталітетом власників бізнесу.

О.В. Глушко розглядає економічні конфлікти у фокусі досягнення фінансової стійкості, яка завдяки вирішенню економічних конфліктів характеризується взаємодією різних її елементів: інноваційної, техніко-технологічної, маркетингової та логістичної, організаційно-кадрової, операційної діяльності, фінансової [8]. Це дає можливість визначитись із домінуючими напрямками діяльності підприємств, удосконалити методологічну базу та сформувати систему цільових показників їх оцінки.

У процесі антикризового управління головну роль відіграють процеси управління економічними конфліктами в аспекті поновлення фінансової стійкості, реструктуризації та санації підприємств пріоритетних галузей аграрної сфери.

О.М. Абаєва розглядає економічні конфлікти в царині соціально-економічного розвитку аграрної сфери. Автор наголошує, що наслідки рецесійних тенденцій в українській економіці виявляються не лише у зменшенні частки прибуткових підприємств, а й мають чітко виражений соціальний характер: скорочення чисельності, доходів і споживчої спроможності персоналу, що працює в галузі. У таких умовах зростає рівень незадоволення персоналу результатами праці і політикою керівництва, що приводить до підвищення конфліктогенного рівня на промислових підприємствах. У таких умовах особливо яскраво виявляються недоліки системи управління внаслідок збільшення кількості конфліктних ситуацій на підприємствах. З іншого боку, необхідна мінімізація конфліктів, пов'язаних з неузгодженістю в управлінні, а для цього необхідний пошук нових форм управління [9].

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

О.М. Охрицька запропонувала методику виявлення і мінімізації конфліктів в економічних взаємодіях на промисловому підприємстві в такій логічній послідовності (рис.). Суть запропонованого методу зводиться до виявлення і мінімізації невідповідності розподілу вирішуваних на підприємстві завдань функціям його структурних підрозділів.

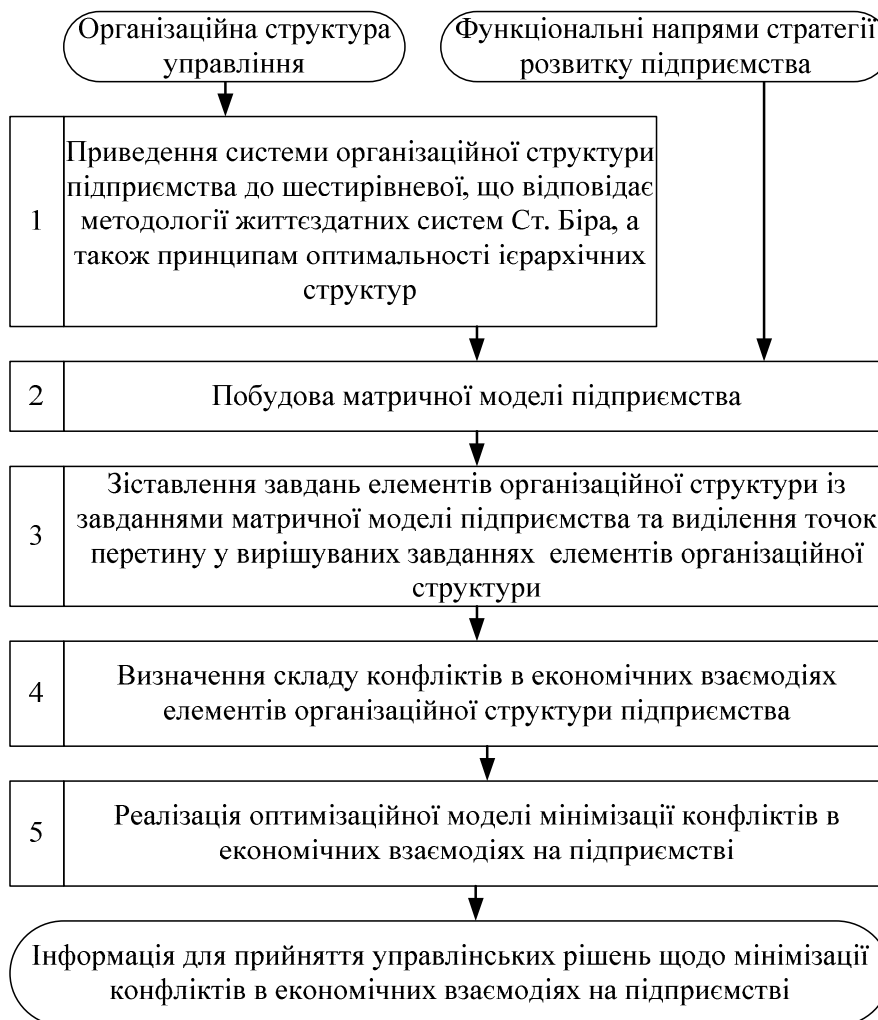


Рис. Реалізація методу мінімізації конфліктів в економічних взаємодіях на промисловому підприємстві
Джерело: [9].

На основі положень процесного підходу і життєздатних систем, інструментальних засобів оптимізаційного моделювання і підходу Д. Оклі до моделювання бізнес-процесів пропонуються методи виявлення та мінімізації конфліктів на підприємстві, що є методичним забезпеченням роботи планово-економічного відділу й експертної групи з питань безконфліктного управління економічними взаємодіями на підприємствах [10].

Висновки. Стратегія розвитку національної економіки України сьогодні обов'язково повинна включати напрямок попередження та мінімізації економічних конфліктів у процесі управління соціальним розвитком аграрних підприємств, адже це питання знаходяться у тісному взаємозв'язку з вирішенням таких актуальних проблем, як: збільшення ринкової вартості бізнесу, зменшення фінансових ризиків, збільшення інвестиційної привабливості галузі та нарощення її інноваційного потенціалу тощо. Ми розглянули основні сутнісні характеристики економічної природи конфліктів у сфері аграрного виробництва, які будуть доповнено у процесі подальших досліджень. Перспективами подальших досліджень можна вважати пошук шляхів як часткової, так і повної нейтралізації бізнес-конфліктів у підприємницькій діяльності, що дозволить без-

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

перервно контролювати допустимий діапазон кількісного виміру рівня економічної захищеності підприємства.

Список використаних джерел

1. *Хома І. Б.* Формування сутності впливу бізнес-конфліктів на стан економічної захищеності підприємства / І. Б. Хома // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія. Економічні науки. – 2014. – Вип. 6, ч. 3. – С. 215–218.
2. *Гришова І. Ю.* Социально-экономическое развитие предприятий в контексте решения экономических конфликтов / И. Ю. Гришова, Л. Е. Лебедь // Актуальные проблемы экономики и управления. – 2015. – № 2. – С. 33–37.
3. *Gryshova I.* Ukraine's positions in international ratings evaluation as a factor of its competitiveness / I. Gryshova, I. Kryukova, O. Mityay // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 5–6. – С. 24–27.
4. *Крюкова І. О.* Система фінансової безпеки та механізм нейтралізації ризиків економічної діяльності / І. О. Крюкова, Е. В. Ніколюк, В. В. Лебедева // Матеріали науково-практичної конференції «Наука та суспільство» (21–22 березня 2013 р.). – Лондон, 2013. – С. 244–258.
5. *Гнат'єва Т. М.* Системна оцінка діяльності за допомогою показників в управлінні вартістю підприємства / Т. М. Гнат'єва // Економічний форум. – 2014. – № 4. – С. 133–141.
6. *Язлюк Б. О.* Теоретичні основи сутності та змісту соціально-економічної безпеки / Б. О. Язлюк // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. – 2014. – Т. 16, вип. 1 – С. 149–154.
7. *Солтик Я. В.* Концептуальні аспекти формування механізму антикризового управління галузю харчової промисловості АПВ [Електронний ресурс] / Я. В. Солтик, В. С. Негоденко, О. А. Хлистун // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 5 (10). – С. 46–54. – Режим доступу : <http://www.economics.opu.ua/files/archive/2013/n5.html>.
8. *Глушко О. В.* Фінансова стійкість як категорійне поняття / О. В. Глушко // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : збірник науково-технічних праць. – 2011. – Вип. 21.18. – С. 171–175.
9. *Абаєва О. М.* Концепція безконфліктного управління економічними взаємодіями на підприємстві / О. М. Абаєва // Розвиток фінансових методів державного управління національною економікою. Серія: Економіка : зб. наук. пр. – Донецьк : ДонДУУ, 2010. – Т. XI, вип. 157. – С. 213–223.
10. *Охрицкая Е. Н.* Подход к выявлению конфликтов в экономических взаимодействиях на промышленном предприятии (на примере ОАО «Точмаш») / Е. Н. Охрицкая // Экономика промышленности : сб. науч. тр. : в 2 т. – Донецк, 2007. – Т. 2. – С. 199–208.